

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чепурний Г. Мнемотехніка. Технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти / Г. Чепурний. – Тернопіль : Мандрівець, 2017. – 208 с.
2. Чепурний Г. Освітня мнемотехніка. Навчально-методичний посібник / Г. Чепурний. – Тернопіль:Мандрівець, 2020. 152 с.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ПРИРОДНОГО ОТОЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Гюнґордю Марина Миколаївна

вчитель біології, Коростенський міський ліцей № 11, Житомирська область, м. Коростень
marinagungordu92@gmail.com

Однією із передумов вирішення екологічних проблем сучасності є формування ключової екологічної компетентності здобувачів освіти, що зазначено в Концепції «Нова українська школа» [8], Державному стандарті базової освіти [3]. Досліджуваний феномен є продуктом екологічної освіти й від рівня його сформованості в учнів у найближчому майбутньому буде залежати стан довкілля нашої держави [5].

Так, вагомою освітньою умовою екологічної освіти, що впливає на формування досліджуваної якості, є організація безпосереднього контакту учнів із природним середовищем і забезпечується їх діяльністю на екологічних стежках [5].

Особливості змісту екологічної освіти учнів розкрито в наукових доробках В. Вербицького, Л. Довгополої, С. Совгіри, О. Чернікової, С. Шмалей та ін.

Учені-педагоги: Н. Баюрко, Н. Куриленко, Ю. Шапран та ін. у своїх наукових напрацюваннях з'ясували проблему формування екологічної компетентності як особистісної якості.

Педагогічні дослідники Н. Баюрко, Л. Вельчева, О. Комарова розглядають навчальну екологічну стежку як засіб формування екологічної та дослідницької грамотності в здобувачів освіти.

Саме «навчання в навколишньому середовищі забезпечує умови для виконання системи завдань, які організують та спрямовують діяльність учнів у природному оточенні. Вони здійснюються під час комплексних екологічних екскурсій, польових практикумів, які виступають новими міжпредметними формами організації освітнього процесу» [2, 6] – стверджує В. Вербицький. На думку Л. Вельчевої, «особливістю роботи на навчальній екологічній стежці є поєднання теоретичних знань із особистою участю у різноманітних практичних справах захисту й поліпшення природи, а також у пропаганді знань про її охорону. Лише таке поєднання теоретичного пізнання і практичної діяльності формує основу освітньої компетентності учнів із біології» [1, 5].

Здійснивши аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми нами з'ясовано, що результатом екологічної освіти виступають не окремі знання, уміння, навички, а компетентності, завдяки яким учні успішно виконують нестандартні життєві задачі, реалізують власний потенціал, здійснюють екологічно орієнтовану діяльність. Отже, під *«екологічною компетентністю учнів ЗЗСО» ми розуміємо набуту в процесі екоосвіти інтегративну динамічну якість особистості, що ґрунтується на готовності та здатності здобувачів освіти до екологічної діяльності, проявляється у знаннях, уміннях, досвіді, ціннісних орієнтаціях, які формуються переважно у процесі вивчення шкільних курсів «Біологія» і «Біологія і екологія»* [4-7].

Наведемо приклад розробленої нами екологічної стежки «Околицями Коростенщини» та завдань які сприяли формуванню екологічної компетентності учнів. Структура стежки налічує шість презентаційних ділянок: №1 «Алея відділу Голонасінних», №2 «Заплавні луки», №3 «Прибережно-водний біоценоз», №4 «Степовий біоценоз», №5 «Антропогенний вплив на біогеоценози» та №6 «Лісове озеро».

Методи навчання, котрі застосовувалися нами із метою організації навчальних занять під час екскурсій на навчально-екологічній стежці були різноманітними. Сутність системи методики організації екологічної діяльності учнів складають різні методи у взаємозв'язку із проблемними, логічними ігровими ситуаціями тощо. Адже, із упровадженням концепції «Нова українська школа», використання гри біологічного чи екологічного змісту є педагогічно виправданим. Гра – не розвага і забава, а один із серйозних засобів педагогічного впливу на дітей. Гра характеризується високим рівнем активності дітей. Завдяки їй можна зацікавити біологією навіть дуже пасивних, байдужих учнів, повернути їх увагу, до здавалося б, сухого й нецікавого матеріалу [4-7, 9].

У процесі проведення екскурсій у природу екологічною стежкою, ми пропонуємо для роботи з учнями авторські ігрові технології, зокрема: «Екологічний орієнтир», «Флористичні всезнайки», «Інсектінг», «Фітоніми», «Зооніми», «Хто більше?», «Фітовернісаж» тощо [4-7, 9].

Із метою підтвердження ефективності впливу ігрових технологій в умовах довкілля на формування провідного типу мотивації взаємодії з природними об'єктами, зокрема: прагматичного (природа респондентами сприймається як об'єкт користі), естетичного (об'єкт краси), когнітивного (вивчення та отримання знань про природу) та практичного (природа виступає в якості об'єкта охорони) в учнів закладів загальної середньої освіти нами було застосовано методичку С. Дерябо та В. Ясвіна «Альтернатива». Педагогічний експеримент проводився на базі Коростенського міського ліцею № 11 Житомирської області впродовж 2022 року, у ньому брали участь учні 7-А ТА 7-Б класів у кількості 63 особи. Здобувачам освіти пропонувалося обрати вид діяльності, який найбільше їм імпонує, наприклад: «Що для вас більше підходить?»: а) збирати гербарій

лікарських рослин; б) збирати рослини для лікарських настоїв. У процесі діагностування провідного типу мотивації взаємодії з природними об'єктами семикласників було виявлено такі типи сприйняття ними довкілля: прагматичний тип мотивації (природа сприймається респондентами як об'єкт користі, джерело матеріальних продуктів – 9,52% учнів); когнітивний (у респондентів превалює бажання здобувати нові знання про довкілля, не допускаючи щодо нього руйнівних дій – 20,63%); естетичний (природа сприймається як об'єкт краси, естетичної насолоди, що впливає на психоемоційну сферу особистості – 23,81%); практичний (учні вмотивовані на практичну діяльність, яка супроводжується дбайливим ставленням до довкілля, проведенням різноманітних природоохоронних заходів – 46,04%). Отриманий результат засвідчує, що семикласники прагнуть практично займатися діяльністю, що пов'язана з природою, зокрема це проявляється у тому, що вони полюбляють доглядати за тваринами, рослинами тощо [9].

Отже, впровадження ігрових технологій в освітній процес закладу загальної середньої освіти є важливим й ефективним кроком для кращого засвоєння біологічних й екологічних знань, удосконалення вмінь і навичок учнів. Використання запропонованих нами авторських технологій створює умови розвитку в них позитивної мотивації до засвоєння знань про взаємозв'язки між довкіллям і суспільством безпосередньо в природних умовах, а не є примусовим. Гра надає гравцям можливості «проживання» у іншій світоглядній системі, у поєднанні з іншими формами навчання надає змогу учителю успішно формувати в здобувачів середньої освіти екологічної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вельчева Л. Г., Васін В. А. Навчальна екологічна стежка «Дивосвіт навколо нас» як засіб професійної підготовки студентів до викладання біології та екології у загальноосвітніх навчальних закладах. *Вісник Національного мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2010. № 5. С. 35–42.
2. Вербицький В. В. Формування практичного розуму цілеспрямованого учня (з досвіду сталого розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти). Київ: Деміур, 2002. 232 с.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Tex> (дата звернення: 02.04.2023).
4. Довгопола Л., Гюнґордю М. Поняття про екологічну компетентність, її структуру й умови формування у процесі навчання біології учнів базової школи. *Проблеми та перспективи розвитку природничої освітньої галузі*: збірник наукових праць / редкол.: Ю. Шапран, О. Глоба, Л. Довгопола, О. Дзюбенко. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2022. С. 63–74.
5. Довгопола Л., Гюнґордю М. Уплив позакласної діяльності учнів у довкіллі на формування екологічної компетентності. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного*

- педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 48, Т. 1. С. 260–267. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-46>
6. Довгопола Л. І. Формування готовності майбутніх учителів біології до професійної діяльності засобами навчально-наукових екологічних стежок. *World Science*. Warsaw, Poland, 2018. № 7 (35). Vol. 1. С. 21–25. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/12072018/6000
 7. Довгопола Л., Гюнґордю М. Організація екологічної освіти учнів на навчально-екологічній стежці засобами ігрових технологій. *Природничі науки: проекти, дослідження, перспективи*: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. С. 146–149.
 8. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти / Упоряд. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін; за заг. ред. М. Грищенка. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 02.04.2023).
 9. Шапран Ю., Довгопола Л., Гюнґордю М. Організація енвайронментальної освіти учнів в умовах довкілля засобами ігрових технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 3. №. 44. С. 270–276. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-3-43>

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

Дробик Надія Михайлівна

доктор біологічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
drobyk.n@gmail.com

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
alstep@tnpu.edu.ua

Якість освіти є одним із центральних понять педагогічної науки. Вона є одним із найважливіших показників, за яким у міжнародній практиці прийнято визначати результативність освітньої і науково-технічної діяльності держави, ефективність управління нею та її інтелектуальний і науково-технічний рівень. Це також комплексна характеристика, яка відображає діапазон і рівень освітніх послуг, що надаються системою освіти відповідно до інтересів особи, суспільства і держави [5]. Змістовий контент оцінювання якості викладання педагога відіграє важливу роль у визначенні успіху студентів, розвитку їхніх